

Ruský obrat k Asii a úpadek USA. Profesor Budil o sázce Západu, která nevyšla

- editor007 | 26. března 2024

RUSKO: Ruská stabilita je pro Západ nepříjemným překvapením. Od doby Petra Velikého nebylo Rusko tak silné. Obrací se k Asii, když v intelektuálně paralyzované Evropě nenašlo důvěryhodnost. To uvádí v exkluzivním rozhovoru pro ParlamentníListy.cz profesor Metropolitní univerzity v Praze, uznávaný filozof Ivo Budil. Věnuje se také případu rozvráceného Haiti, za jehož stav mohou Spojné státy i Francie, protože tato ostrovní země nemá ani strategickou polohu, ani zdroje surovin. A co Macronova vojenská eskapáda na Ukrajinu?

Vraťme se ještě k volebnímu výsledku v Rusku. Co podle vás bude znamenat pro Rusko samotné, Evropu a svět?

Navzdory různým pochybovačným hlasům je patrné, že se prezident Vladimir Putin těší široké podpoře domácího obyvatelstva, a to i napříč pestrým etnickým spektrem v zemi. Francouzský demograf Emmanuel Todd hovoří v této souvislosti o autoritářské demokracii, která odpovídá ruské mentalitě, tradici a historické zkušenosti. Ruská ekonomika dobře zvládá sankce a válečný režim a vrátila se ke slušnému růstu, který je vyšší než ve většině evropských zemích.

Ruská federace není ani politicky, ani ekonomicky izolovaná a podařilo se jí postavit do čela velkého geopolitického zvratu, v jehož rámci se těžiště světové moci poprvé od počátku devatenáctého století přesouvá z kolektivního Západu do globálního Jihu. Pro americké a západoevropské kruhy, které hodlaly prostřednictvím ukrajinské krize uskutečnit změnu režimu v Kremlu a získat opět kontrolu nad obrovskými ruskými přírodními zdroji, je ruská stabilita nepříjemným překvapením.

Vsadily na Putinův pád svoji hodnověrnost a selhaly. Vladimir Putin naproti tomu uskutečnil největší zvrat ve vývoji Ruska od doby Petra Velikého, který učinil ze západní Evropy civilizační vzor pro Ruskou říši. Tato epocha skončila. Vladimir Putin obrátil Rusko k Asii, v níž vidí vyšší dynamiku, technologický pokrok a důvěryhodnost než v nevyzpytatelné, intelektuálně paralyzované a stagnující Evropě a Severní Americe. Prezidentské volby představovaly v zásadě plebiscit, v němž občané Ruské federace vyslovili s tímto Putinovým radikálním krokem jednoznačný souhlas.

Svět ale zdaleka není jen rusko-ukrajinský konflikt. Státy světa mají jiné starosti...

Kromě uvedených problémů, které zde byly a vždy budou, se svět musí především vyrovnat se zásadní výzvou, jímž je krize a očekávaný rozklad amerického impéria. Nejde o bezprecedentní proces. Sedmnácté století bylo svědkem úpadku španělské hegemonie, osmnácté století vidělo stagnaci nizozemské obchodní říše a dvacáté století pozorovalo pád britského impéria. Ve všech zmíněných případech se místní elity dokázaly postupně smířit se ztrátou svého privilegovaného postavení a přizpůsobit se novým politickým a ekonomickým podmínkám.

Bohužel se nezdá, že by toho byla současná administrativa ve Washingtonu schopna. Navíc disponuje prostředky, s nimiž může strhnout s sebou do záhuby celý svět. Už uvedený francouzský myslitel Emmanuel Todd ve své poslední knize příznačně nazvané *Porážka Západu* (*La Défaite de l'Occident*) uvedl, že problém americké společnosti vyplývá ze zániku vrstvy, kterou kdysi sociolog C. Wright Mills popsal jako bílé anglosaské protestanty (*White Anglo-Saxon Protestants* – WASP). Tato etnicko-náboženská skupina sdílející hodnotové postoje spjaté s protestantismem a anglosaskou kulturou

stála v čele Spojených států amerických od Deklarace nezávislosti, zvítězila v občanské válce a provedla Ameriku první a druhou světovou válkou a hospodářskou krizí.

Nebyla bezproblémová, dopouštěla se genocidy indiánů, zastávala často rasistické postoje a měla sklony k morální hysterii nebo puritanismu. Nicméně dávala etnický, rasový a nábožensky roztržštěný Americe směr a morální vedení. Dnes už její představitele mezi vrcholnými představiteli Spojených států amerických prakticky nenalezneme. Pojátkem amerických vůdců je moc, peníze a hodnotový nihilismus. Tato intelektuální a morální prázdnota představuje pro svět vážné nebezpečí.

V případě Haiti je destabilizovaný stát, jehož situace nemá obdoby. Přitom v Dominikánské republice se rekreují tisíce milionářů - jejich peníze by přitom pomohly nešťastným Haitanům. Cožpak ve světě není síly na zjednání pořádku, když na jiných místech světa se i přes odpor místních importuje tam nechtěná západní demokracie?

V minulosti Spojené státy na Haiti intervenovaly a nesou za místní politováníhodnou situaci určitou míru odpovědnosti. Haiti nemá žádné nerostné zdroje nebo strategické postavení, které by přitahovalo pozornost. Před vyhlášením nezávislosti v roce 1804 šlo o francouzské území zvané Saint-Domingue, které bylo pokládáno díky vývozu cukru, kávy a dalších plodin za nejbohatší kolonii světa. Zahraniční obchod a hrubý domácí produkt Saint-Domingue byly vyšší než tehdejších Spojených států amerických.

Příčinou děsivého úpadku Haiti byly především občanské války, mezinárodní izolace, reparace vyplacené Francii za zisk nezávislosti a krvavá diktatura otce a syna Duvalierových, podporovaných Spojenými státy americkými. Doporučuji v této souvislosti i do češtiny přeložený román Grahama Greena *Komedianti*. Eroze půdy znemožňuje obnovení kdysi prosperujícího zemědělství.

Francie na jedné straně by vysílala vojáky na Ukrajinu, přičemž z Afriky byla nedůstojně vypuzena místními režimy. Mám na mysli Niger a další země Sahelu...

Francie si koncem devatenáctého století slibovala od kolonizace západní Afriky, že získá území výnosné jako britská Indie. Toto očekávání se sice nenaplnilo, nicméně Francie si udržela nadstandardní vztahy se zeměmi západní Afriky i v postkoloniálním období. Kontrolovala místní finance a hospodářství a získávala zde levně nerostné zdroje. V současné době přebírá v západní Africe moc nová generace politiků, vesměs z vojenských kruhů, která má o směřování svých zemí odlišnou představu. Nehodlají být už využívanou ekonomickou periferií Francie a mají dost francouzského paternalismu a arogance. Rozšiřování spolupráce s Čínou, Ruskou federací a dalšími zeměmi BRICS pro ně představuje alternativu.

Postoje Emmanuela Macrona a jeho ochota poslat francouzské vojáky na Ukrajinu jsou překvapivě pouze tehdy, když si neuvědomíme, že válečnické štvání a militarismus jsou posledním útočištěm politiků, jejichž všechny ostatní vize a projekty selhaly a jejichž domácí postavení je otřeseno. Snaží se rovněž za mohutné podpory médií a akademických institucí učinit z války proti Ruské federaci tmel a ospravedlnění selhávající evropské integrace. Na druhé straně je možné, že Emmanuel Macron očekává zhroucení ukrajinského režimu a že činí opatření nezbytná k zabezpečení západní části země, nebo dokonce Oděsy.